

Pirkanmaan hyvinvointialueen omavalvontaohjelma vuosille 2026-2029

Aluehallituksen kokous 13.4.2026
Vaikuttavuusylilääkäri Suvi Liimatainen

Omavalvontaohjelman päivitys

- Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan on toiminnassaan varmistettava omavalvonnalla tehtäviensä lainmukaisuus ja tekemiensä sopimusten noudattaminen (sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki 612/2021, pelastustoimen järjestämislaki 613/2021).
- Omavalvontaohjelma on lakisääteinen strateginen asiakirja, jossa määritellään järjestämiseen ja tuottamiseen liittyvät toimintatavat, joilla lainsäädännön noudattaminen ja puutteiden korjaaminen varmistetaan.
- Omavalvontaohjelman toteutumista tulee seurata ja seurantaan perustuvat havainnot ja niiden perusteella tehtävät toimenpiteet julkaistaan hyvinvointialueen verkkosivuilla.
- Ensimmäinen omavalvontaohjelma laadittiin vuosille 2023-2025.
- Uusi ohjelma viedään tiedoksi asiakkuus- ja laatujaostoon 24.3.2026, aluehallitukseen 13.4.2026 ja hyväksytään aluevaltuustossa 27.4.2026.

Omavalvonta strategiassa

- Strategian arvot – ihmisläheisyys, luottamus, vastuullisuus ja yhdenvertaisuus – sisällytetään omavalvontaohjelman ohjaaviksi periaatteiksi
- Kärki 1: Tärkeintä ihminen
 - Korostaa asiakaslähtöisyyttä, arvostavaa kohtaamista, luottamuksen rakentamista ja turvallisuuden jatkuvaa seuranta.
- Kärki 2: Vaikuttavat palvelut
 - Oikea-aikaisuus, laadun arviointi ja vaikuttavuuden mittaaminen perustuvat näyttöön ja ajantasaisiin suosituksiin.
- Kärki 3: Hyvinvoivat työntekijät
 - Painottaa osaamisen varmistamista, työyhteisön hyvinvointia, vuorovaikutusta johdon ja henkilöstön välillä sekä riittävää henkilöstömitoitusta.
- Kärki 4: Toimiva yhteistyö

Lainsäädäntö ja omavalvonn peruskäsitteet

Keskeinen lainsäädäntö

- Hyvinvointialueen velvollisuudesta ohjata ja valvoa sen järjestämisvastuulle kuuluvaa palvelutuotantoa säädetään hyvinvointialueesta annetun lain 10 §:ssä, sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämislajeissa (612/2021, 613/2021) .
- Hyvinvointialueen omavalvontaohjelmasta säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain 26 §:ssä sekä pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 4. luvussa.
- Pelastustoimen järjestämislain 16 §:n mukaan hyvinvointialueen on laadittava järjestämisvastuuseensa kuuluvista pelastustoimen tehtävistä ja palveluista omavalvontaohjelma.
- Pirkanmaan hyvinvointialueella laaditaan yksi yhteinen omavalvontaohjelma, joka sisältää sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastuspalvelut.

Omavalvonnan käsitteet

KÄSITE	MÄÄRITELMÄ
Palvelujärjestäjän omavalvonta	Lainmukaisuuden, laadun ja yhdenvertaisuuden varmistaminen järjestäjän vastuulla
Palveluntuottajan omavalvonta	Päivittäisen toiminnan laadun ja turvallisuuden varmistaminen palveluyksiköittäin
Omavalvontaohjelma	Strateginen asiakirja velvoitteiden seurannasta ja puutteiden korjaamisesta
Omavalvontasuunnitelma	Palveluyksikön omavalvonnan käytännön toimeenpanon suunnitelma

Palvelunjärjestäjän omavalvonta

Omavalvonnan kuvaus Pirkanmaan hyvinvointialueella

Aluevaltuusto vastaa omavalvontaohjelman ja vuosiraportin hyväksymisestä				
Aluehallitus vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon valvontasuunnitelman ja vuosiraportin hyväksymisestä				
Asiakkuus- ja laatujaosto vastaa omavalvontaohjelman ja sosiaali- ja terveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutumisen raporttien seurannasta				
Hyvinvointialuejohtaja vastaa järjestämisen toimeenpanosta ja yhteensovittamisesta				
Järjestämisen omavalvonnan koordinoiminen	Soten palvelutuotannon ohjaus ja valvonta (valvontayksikkö)	Riskienhallinnan, turvallisuuden ja varautumisen työ	Asiakaskokemuksen ja asiakaslähtöisyyden johtaminen	Henkilöstön hyvinvointi ja osaaminen
Tehtäväluejohtajat vastaavat tehtävälueensa oman ja ostopalvelujen omavalvonnasta				
Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelulinjajohtajat vastaavat palvelulinjansa oman ja ostopalvelujen omavalvonnasta				
Vastaava johtajaylilääkäri johtaa ja valvoo hyvinvointialueen terveyden- ja sairaanhoitotoimintaa Sosiaalihuollon johtaja seuraa omavalvontaa osana johtamisjärjestelmää				
Sosiaali-, terveydenhuollon, pelastus- ja ensihoitopalvelujen toimi- ja vastuualuejohtajat vastaavat oman alueensa omavalvonnasta omavalvontasuunnitelman pohjalta				
Palvelupäälliköt ja yksiköiden esihenkilöt vastaavat yksikön omavalvontasuunnitelman toimeenpanosta, riskien tunnistamisesta, arvioinnista, riskienhallinnan toimenpiteiden toteutuksesta ja toimivuudesta sekä epäkohtien käsittelystä				
Henkilöstön velvollisuutena on toimia omavalvontasuunnitelman mukaisesti, ylläpitää ja kehittää ammatillista osaamista ja raportoida havaitsemistaan epäkohdista.				

Palvelujärjestäjän ohjaus ja valvonta

- Järjestämisvastuuseen kuuluvasta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotannon ohjauksesta ja valvonnasta vastaa valvonta ja asiavastaavatoiminta –vastuualueella sijaitseva valvontayksikkö.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden ohjausta ja valvontaa ohjaa aluehallituksen hyväksymä valvontasuunnitelma.
- Valvonta perustuu riskiluokitukseen sekä suunnitelmalliseen ja reaktiiviseen valvontaan.
- Valvontayksikkö valvoo sopimusten toteutumista erityisesti laillisuusvalvonnan sekä palvelukuvausten toteutumisen osalta.

Palveluntuottaja palvelunjärjestäjänä

- Palveluntuottajalla on järjestämistehtävänsä kautta velvollisuus valvoa omavalvonnallisesti sekä omaa toimintaansa että ulkoisten palveluntuottajien kanssa tehtyjä ostopalvelusopimuksia.
- Erityisiä valvottavia kokonaisuuksia ovat sopimuksen ehtojen toteutuminen ja muut sopimusohjaukseen liittyviä seikat.
- Sopimusohjauksella varmistetaan, että palvelu tuotetaan sopimuksissa määritellyllä tavalla.

Riskienhallinta ja varautuminen

Riskienhallinta

- Riskienhallinta perustuu lainsäädäntöön ja hyvinvointialueen omiin ohjaaviin asiakirjoihin, kuten riskienhallintasuunnitelmaan.
- Tavoitteena on ennakoida uhkia, turvata palvelujen jatkuvuus ja tukea organisaation johtamista.
- Omavalvontasuunnitelmassa kuvataan riskienhallinnan vastuut, toimintaan ja asiakas- ja potilasturvallisuuteen kohdistuvien riskien tunnistaminen ja arviointi, riskienhallinnan keinot, toiminnassa ilmenevien epäkohtien ja puutteiden käsittely, riskienhallinnan seuranta ja raportointi sekä riskienhallinnan osaamisen varmistaminen.

Varautuminen

- Valmiuslaki ja sektorilainsäädäntö asettavat selkeät vaatimukset hyvinvointialueiden varautumiselle.
- Henkilöstön koulutus ja valmiusharjoittelu varmistavat valmiuden toimia häiriötilanteissa tehokkaasti.
- Yksityisten palveluntuottajien kanssa tehtävä yhteistyö turvaa kriittisten palveluiden jatkuvuuden.
- Häiriötilanteiden hallinta edellyttää jatkuvuudenhallintaa, tilannekuvan ylläpitämistä ja toimivia ilmoitusmenettelyjä.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen omavalvonta

Sote-palveluiden omavalvonta

- Palveluntuottajan on omavalvonnallaan varmistettava palvelujen saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus, laatu ja asiakkaiden yhdenvertaisuus.
- Palveluntuottajan omavalvonta on ensisijainen valvonnan muoto, joka sisältää kaikki palveluntuottajan toiminnot.
- Palveluntuottajan omavalvontasuunnitelma on keskeinen työkalu, joka on julkisesti nähtävillä ja päivitetty säännöllisesti.
- Omavalvontasuunnitelmassa kuvatun toiminnan toteutumista seurataan ja seurannassa havaitut puutteellisuudet korjataan.
- Seurannasta tehdään selvitys ja omavalvonnallisten havaintojen pohjalta tehdyt muutokset julkaistaan hyvinvointialueen verkkosivuilla vastuualueittain kolmen kuukauden välein.

Palvelujen saatavuus ja jatkuvuus

- Pirkanmaan hyvinvointialue panostaa siihen, että palveluihin pääsee oikea-aikaisesti ja hoidon ja palvelutarpeen arviointi sekä päätöksenteko toteutuvat lakisääteisten määräaikojen mukaisesti.
- Palvelut perustuvat asiakas- ja potilaslähtöisyyteen sekä kokonaisvaltaiseen hyvinvoinnin tukemiseen.
- Palvelujen tulee olla saavutettavia ja vastata erilaisiin tarpeisiin yhdenvertaisesti.
- Saatavuus varmistetaan tarjoamalla palveluja monikanavaisesti ja yhden yhteydenoton periaatteella.

Palvelujen turvallisuus ja laatu

- Palvelut tuotetaan siten, että ne ovat sujuvia ja tuottavat arvoa asiakkaalle.
- Asiakkaat ja läheiset kohdataan inhimillisesti, ammattimaisesti ja luotettavasti.
- Asiakkaalle ei myöskään tule aiheuttaa fyysistä tai ei-fyysistä haittaa.
- Hyvinvointialueella on käytössä useita riskienhallintaa tukevia toiminnallisia suunnitelmia, toimintamalleja ja ohjeistoja, kuten lääkehoitosuunnitelmat ja ohjeistot, infektioiden torjunta -ohjeisto, kaatumisen ehkäisyn toimintamalli sekä ei painehaavoille –toimintamalli.
- Vaaratapahtumat, epäkohdat ja asiakaspalautteet käsitellään viipymättä.

Pelastustoimen omavalvonta

- Omavalvonta kattaa pelastustoimen toiminnan, onnettomuuksien ehkäisyn ja siviilivalmiuden valvonnan ja kehittämisen.
- Omavalvonta varmistaa palvelujen saatavuuden ja laadun riskianalyysin avulla toimintaympäristössä.
- Palvelutasopäätös on keskeinen dokumentti, jonka toteutumista arvioidaan säännöllisesti omavalvonnan osana.
- Asiakaspalaute ja henkilöstön havainnot tukevat pelastustoimen toiminnan jatkuvaa kehittämistä.

Asiakkaiden osallistumisen keinot

Asiakaskokemus ja osallistuminen

- Hyvinvointialueen asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa hyvinvointialueen toimintaan.
- [Asiakaskokemuksen ja osallistumisen ohjelma](#) luo kokonaiskuvan työn organisoinnista.
- Asiakkailta kerätty palaute on tärkeää toiminnan kehittämiseksi.
- Suosittelevuuskysymys NPS toimii keskeisenä mittarina asiakaskokemuksen arvioinnissa ja kehittämisessä.
- Asiakkaiden osallistuminen kyselyihin, raatien toimintaan ja aloitteisiin vahvistaa vaikutusmahdollisuuksia.

Epäkohtien käsittely

- Mikäli asiakas on tyytymätön saamaansa palveluun tai hoitoon, hän voi tehdä asiasta muistutuksen.
- Muistutukset käsitellään nopeasti ja niihin annetaan kirjallinen vastaus palvelun laadun parantamiseksi.
- Kantelut valvontaviranomaiselle kohdistuvat lainvastaiseen tai epäasianmukaiseen toimintaan.
- Oikaisuvaatimukset liittyvät yksilöllisiin päätöksiin ja niiden korjaamiseen.
- Palautekanavien systemaattinen seuranta on tärkeä osa omavalvonnan laadunvarmistusta.

Henkilöstö

Henkilöstön hyvinvointi ja osaaminen

- Henkilöstöön liittyvät strategiset linjaukset ja tavoitteet määritellään Pirkanmaan hyvinvointialueen strategiassa sekä sen toteuttamista ohjaavassa toimeenpanosuunnitelmassa.
- Vuodelle 2026 on laadittu henkilöstösuunnitelma, joka sisältää sekä strategisen tason linjaukset että lakisääteisen vuosittaisen henkilöstösuunnitelman.
- Henkilöstön riittävyys, saatavuus ja sitoutuminen ovat kriittisiä tekijöitä hyvinvointialueen menestykselle muuttuvassa toimintaympäristössä.
- Työsuojelun ja työhyvinvoinnin toimintasuunnitelman avulla edistetään työntekijöiden turvallisuutta ja terveellisyyttä työssä, sekä ylläpidetään työkykyä.

Omavalvonnann seuranta ja julkisuus

Omavalvontaohjelman raportointi

- Omavalvontaohjelman ja omavalvontasuunnitelmien toteutumista seurataan ja raportoidaan 3 kuukauden välein hyvinvointialueen julkisilla verkkosivuilla.
- Ohjelman toteutumisen raportti käsitellään asiakkuus- ja laatujaostossa.
- Omavalvontaohjelma ja toteutumisen vuosiraportti hyväksytään aluevaltuustossa.